

0 2 0 2

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2019. február 2.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

Orthista

Robert Burns: Dévaj, duhaj Willie
RATTLIN, ROARIN WILLIE

A dévaj, duhaj Willie
vásárra kocogott
hegedűjét eladni
és ezt-azt venni ott;
hegedűjét eladni...
a könnye zuhogott!
Hej, dévaj, duhaj Willie,
hazavár asszonyod!

„Add el hegedűd, Willie,
gyönyörű hegedűd,
add el hegedűd, Willie,
vegyél egy pint nedűt!”
„Ha hegedűm eladnám,
eszemet veszteném,
együtt roptuk az utcán,
a hegedűm meg én!”

Crochallan mellett jöttem
s bepillantottam én:
a dévaj, duhaj Willie
ült kocsmá főhelyén,
a kocsmá főhelyén ült,
körötte sok betyár –
Hej, dévaj, duhaj Willie,
asszonyod hazavár!

Fordította: Weöres Sándor

Egy allround pályafutása

**„Úgy kezdte, mint a többi fővárosi gyerek. Rúgta az üres telkeken
a rongylabdát, majd meg diákcsoportot alakított”**

A labdarúgás gényusa

Kevés kérdésben volt konszenzus a magyar labdarúgás első ötven évében, de abban feltétlenül, hogy Orth Györgynél nem volt nagyobb futballista.

„1925-ben a Bolton Wanderers, Anglia az évi legjobb csapata látogatott Budapestre. Az MTK 1:1-re játszott vele, egy kombinált csapat pedig 3:1-re győzte le. Az angolok megdöbbentek az eredményen és magukkal akarták vinni Orthot, aki csodákat művelt a csatársorban. És Orth nevét azóta még a csatornán túl is jobban ismerik, mint a londoni

magyar követét” – írta a zseniális játékosról a Nemzeti Sport nevezetes kiadványa, a 100-ak könyve. Ebben az olvasók, a kiváló úszó, Bárány István mögött a második legkiválóbb (és a voksolás jellegéből adódóan: második legnépszerűbb) magyar sportolójának szavazták meg. Mindez 1927-ben történt, két évvel később, amikor a lap az akkorra körülbelül harmincéves magyar labdarúgás addigi All Star-csapatát kereste olvasói szavazatai alapján, Orth megint tündökölt. Éppen kilencven éve minden játékos közül a legtöbb szavazatot kapta.

„Minden idők legjobb tizenegye: Zsák – Fogl II, Rumbold – Bíró, Bukovi, Blum – Braun, Takács, Orth, Schlosser, Borbás. 25 091 szavazat alapján állította össze a Nemzeti Sport ezt a csapatot. A győztes csapat minden tagjára tízezernél többen szavaztak. Orth a legnépszerűbb magyar játékos, kilenc posztra közel húszezer szavazatot kapott” – lelkesedett érte a Nemzeti Sport.

„1901. április 30-án született Budapesten. Úgy kezdte, mint a többi fővárosi gyerek. Rúgta az üres telkeken a rongylabdát, majd meg diákcsoportot alakított. Először a SKI-

nek, később az NSI-nek volt a vezére és a szemfénye. (A mi forrásaink szerint a Sportot Kedvelő Ifjakból egy névváltoztatás után Terézvárosi Sport Kör lett, majd az ifjú az Erzsébetvárosi AC-hez került – a szerk.) Itt látták meg az élelmes futballvezérek, és vitték a Vasas ifjúsági csapatába. A Vasas óriási táborából került át 1915-ben az MTK-ba, ahol Jimmy Hogan keze alatt rövidesen bámulatos pompában bontakozott ki páratlan futballzsensialitása.

**„ Minden idők legjobb tizenegye: Zsák - Fogl II, Rumbold - B
 „Legtöbbször középcsatár voltam, sokszor jobbösszekötő és**

Ilyen egy hajdani világklasszis magyar futballista sztárfotója – amelyet Chilében készítettek. Orth György edzői karrierje elején a dél-amerikai országba szerződött, 1930-ban, első magyar vb-résztevőként az ottani válogatottat irányította a világbajnokságon

Orth kapura ló az MTK mezében – itt éppen jobb lábbal (középen, jobbra fent). De hasonlóan hatékony volt ballal is... A játéktárs és egyik legjobb barát, a Hangyának becézett Molnár György már tudja: a lövés nyomán középkedés következik

Fotó: Magyar Sportmúzeum

író, Bukovi, Blum – Braun, Takács, Orth, Schlosser, Borbás” centerhalf, de egyszer a balhátvéd helyére válogatottak...”

Folytatás az I. oldalról

Már 1917. november 4-én jobbösszekötője a Bécsben győztes magyar csapatnak. (...) Legtöbbször a csatársort dirigálta, de játszott centerhalf is, sőt a párisi olimpiád idején a jobbhalf szerepét töltötte be. 1925 őszén olyan súlyosan sérül meg Bécsben Tandler rúgása nyomán, hogy fél esztendőig labdához sem nyúlhat. Az 1926-1927-es profi bajnokságban játszik ismét teljesen felgyógyultan, de a Hungária tréningjeinek vezetése és privát életkörülményei miatt nehezen jön formába. Az 1927-iki pünkösdi körmérkőzéseken tűnik fel újra az igazi Orth, a bámulatos center s a franciák elleni válogatottat már örökké felejthetetlen győzelemhez segíti. Kétségtelenül a legnagyobb magyar futballjátékos, akit eddig a magyar futball kitermelt. Kereskedelmi érettségije van, sportárkereskedő” – olvasható méltatása a 100-ak könyvében.

Alakját az ötvenes évek elején egy Buenos Aires-i magyar lapban vele készített interjú így idézte fel:

„Jimmy Hogan, a világhírű angol futballtréner, a World Newsban megírta emlékiratait My fifty years in football. Ötven évem a futballban címmel. Jimmy Hogan, aki ötven évem át a világ legjobb játékosait láthatta és taníthatta, Londontól Montevideóig, szó szerint ezt írja emlékirataiban: A legnagyobb allround játékos, akit valaha is láttam futballpályán, Orth György volt, a budapesti MTK és a magyar válogatott centercsatára!”

Maga Orth is fontosnak tartotta párját ritkító sokoldalúságát:

„Játszottam én a csatársorban, a fedezet-sorban, sőt hátvéd és kapus is voltam. Emlékszem rá, egyszer a németek ellen játszottunk válogatott meccset. A második félidő elején Zsák megsérült. Én álltam a kapuba. Legtöbbször középcsatár voltam, sokszor jobbösszekötő és centerhalf, de egyszer a balhátvéd helyére válogatottak, máskor jobbhalf, majd balfedezet voltam, sőt játszottam a balszélső helyén is. Ezért mondták az angol trénernek, hogy allround játékos vagyok, én nem kizárólag centercsatárnak születtem, hanem egyszerűen futballistának.”

Háromszor nyerte el a gólkirályi címet (1920, 1921, 1922), hazai pályafutása szinte minden évében, összesen nyolcszor bajnoki címet nyert az MTK-val. Az 1923 júniusa és szeptembere közötti időszakot a First Vienne-nél töltötte, de nem kapott játékgengedélyt. A profi korszakban már Hungáriának nevezett kék-fehérektől távozva rövid ideig játszott még a Budai 33-ban. A válogatottban 32 mérkőzésen 13 gólt szerzett.

Pályafutása csúcspontján még szójátékokat is gyártottak róla. Az egyik különösen kedves: amikor virtuóz technikáját látva egy szurkoló elragadtatottan felkiáltott, hogy „ez a Gyuri valóságos artista”, a mellette ülő azonnal replikázott: „Még annál is több: orthista!”

Az 1942-ben kiadott A sport című könyvében Pluhár István, a kor egyik futballvezére, egykori válogatott labdarúgó, majd remek rádióriporter így írt: „Orth György az amatőr kor legjobban fizetett játékosa volt, s a közvélemény elismerte, hogy neki joga van bármilyen nagy összeget kérni a játékáért.”

Ha valakinek kétségei lettek volna a felől, hogy a legjobb csapat legjobb játékosai csúcsgázsit kapnak, az 1923 elején kénytelen volt hinni a szemének. A Nemzeti Sport a január másodikai számában megtörte a cinkos hallgatás csendjét. Egyik munkatársa – ki tudja, hogy valós vagy kitalált sztori volt, egy biztos, az adatok pontosságát később az érintettek sem cáfolták – azt vetette papírra, hogy barátja betekinthezett bizonyos adókönyvekbe, s azokból megtudta, hogy „Orth György banktisztviselő az Angol-Osztrák Bankban. Fizetése 36 900 korona. Futballból szerzett jövedelme 100 000 korona. Összjövedelme tehát 136 900 korona, amelynek kereseti adója 19 780 korona. Az adófelügyelőségnek tudomására jutott, hogy Orth György, a legkiválóbb magyar futballjátékos a sportból óriási hasznot húz. A külföldi turrakon szerzett jövedelme, például tekintve a valutadifferenciákat, igen nagy összeget tesz ki. Azon kívül Orth olyan fényűző életmódot folytat, amelyre tisztviselői fizetéséből semmi esetre sem telik. Állandóan autózik, a lehető legdrágább helyekre jár.”

Orth akkoriban nősült meg először, a korszak ismert színésznőjét, Mihályi Vilcsit vette el, nagy felhajtás közepette.

„A Gyuri esküvője volt kétségtelenül a hét legnagyobb sporteseménye, mert a terézvárosi templom inkább hasonlított egy zsidónagó tribünhöz, mint az Isten házához. Zsúfolásig tömve volt a Gyuri és a Vilcsi rajongóival, akik szinte lopva érkeztek az oltár elé, hogy az ünnepeltetést kikerüljék. Mindenki ott volt, aki a magyar futballban valamit számít. Az MTK egész vezérkarával kivonult élén Brüll Alfréddel, báró Dirsztayval és Fodorral. Gyuri játékosársai már jó előre a szentélyben foglaltak helyet, hogy közvetlen közlelő tanulják meg tőle, hogyan kell jó házasságot kötni. Kiderült, hogy téves volt a sporthírlapírók azon megállapítása, hogy Orth Molnárhoz passzol a legjobban...” – tájékoztatta olvasóit a Színházi Élet az esküvő után.

A házasság egyébként csak 1927-ig tartott, utána Mihályi Vilcsi feladta önkéntes (?) szilenciumát, és visszatért a színpadra. Más kérdés, hogy a Magyarország erről 1928-ban így számolt be: „Mihályi Vilcsi, Orth György elvált felesége, Pozsonyban fellépett a Házi-barátban Orth Vilcsi néven.” A népszerű színésznő imádta a futballsztrát, amikor Tandler szétrúgta Bécsben Orth térdét, a stadion páholyába is mentőt kellett hívni – szegény Vilcsi beleájult a látványba.

Amúgy 1926 áprilisában még nagy volt a szerelem, s eme intimitásra kizárólag azért

térünk ki, hogy fessünk még egy színt a korszakjából összeállított paletta segítségével. Fél évvel a szörnyű sérülés után történt a nevezetes eset, amelyről az Est, a kor bulvárlapja is beszámolt, nem kicsit szarkasztikus stílusban.

„A történet a New York előtt kezdődött, három arculütéssel, és néhány lapos vágással nyert ünnepélyes befejezést a Fodor féle vívóteremben. A párbajnál a rendőrség aszisztált. Ennyi rendőrt sporteseménynél még életemben nem láttam. Rendőr volt az orvos. Rendőrök voltak a segédek, a vezetőség. Sőt az ellenfél is rendőr volt! Nyugodtabban még nem készültek soha egy párbajra, mert nem kellett reszketni attól, hogy a rendőrség az utolsó pillanatban megérkezik. A rendőrség már az első pillanatban megérkezett. Sőt a rendőrség előbb érkezett, mint a polgárság. A polgárság csak negyed tízkor érkezett. (...) A polgárság egy magas, vállas erős fiatalemberből – az ellenfélből – és két alacsonyabb párbajsegédből állott. A polgári ellenfél sem mindennapi ember. Primadonna! A leghíresebb pesti primadonna! – éppen úgy, mint a többiek, szintén betegállományban. Orr- és hangszálpolip helyett »lábpolippal« operáltak. Tán híresebb, mint a Biller, és csaknem olyan ünnepelt, mint a Fedák. Orth Gyuri!

Nyugodtan és fölényesen érkezik, néki nem újság egy ilyen véres meccs. Igaz, hogy akkor ezt futballnak és nem kardpárbajnak hívják.”

Amúgy a történetből kiderült, hogy Orthék társasága, ameddig a futballsztrát még a kabátját vette fel, kilépett a kávéházba, mire egy másik kompániából valaki belekötött Mihályi Vilcsibe. A férj ahhoz még idejében érkezett, hogy lekeverjen egy pofont a renitenének, mindenki provokált mindenkit – egy kivétellel. Párbajfelek alakultak, csak az Orth társaságában lévő alig több mint húsz éves fiatalok nem mertek senki párbajra vívni. Jól tették: az illető, Petschauer Attila, aki a következő években csapatban két olimpiai aranyérmét is nyert, akkor már Európa legkiválóbb kardvívói közé tartozott.

Orth aztán megívott Horváth rendőrfogalmazóval, a beszámoló szerint „szinte szikrákat vetett a két kard, ahogy összecsapott és egy pillanattal később már arc-arc mellett állott a két ember, végigcsurgott a verejték a homlokukon, farkasszemet néztek egymással és úgy összekapcsolódott a kard két markolata, hogy a segédek, akik közbevetették magukat, csak ráncigálással tudták szétszedni a két ellenfelet”. Szerencsére egyikük sem szenvedett súlyos sérülést.

Orth György viszonylag fiatalon, 29 évesen nekivágott a nagyvilágnak. Uruguayban első magyarként lett futballvilágbajnoki résztvevő 1930-ban, amikor a chilei válogatott szövetségi kapitányként műkö-

dött. Onnan még hazatért, a debreceni Bocskai játékos-edzője lett, egy bajnokin maga is futballozott. Még abban az évben, 1932-ben Olaszországba költözött, előbb a Messina, majd az SC Pisa, végül a Genoa edzője volt, majd 1936-tól az 1. FC Nürnberghez szerződött.

Ez utóbbi elég érthetetlen lépésnek számított, semmi sem állt távolabb tőle, mint a fasizáló Harmadik Birodalom, de a bajnok klub kétségtelenül vonzó pénzügyi feltételeket ajánlott. Orth pedig a futballhoz és a hölgyekhez fogható mértékben egyedül a pénzt szerette az életben.

Utána Franciaországban működött (FC Metz), majd váratlanul 1939-ben visszatért Olaszországba, ahol a Catania, majd 1942-ig a Savona edzője volt. Európa azon részének politikai klímájából jobbnak látta Dél-Amerikába menekülni. Újra Chilében (mint szövetségi kapitány), majd Argentínában (San Lorenzo, Rosario Central), aztán Mexikóban (CD Guadalajara, válogatott), ezt követően pedig újra a chilei válogatottnál, illetve közben Buenos Airesben a Boca Juniorsnál tevékenykedett.

És az utazás nem ért véget, 1955-ben átköltözött Kolumbiába, ahol addigra már lecsillapodtak a Dimayor, az ottani kalózlíga kavarta hullámok. A perui szövetség 1956-ban szerződtette a válogatottjaihoz, az olimpiai csapattal járt 1960-ban a római olimpián játékokon. Európába 1961-ben tért vissza. Előbb a lisszaboni Sporting, majd az 1961-1962-es idényben az FC Porto edzője volt, amikor egykori klubtársa, Guttmann Béla éppen a Benfica-val ért el sikereket. Portóban hunyt el, 1962. január 11-én.

„Orth Gyurihoz hasonló képességű játékost a mai napig nem láttam. A labdarúgás géniuszának nevezhetem” – mondta róla Opata Zoltán, az egykori játékosárs.

Egy másik „kolléga”, Kompóti-Kléber Gábor, hajdani válogatott játékos, majd neves szakíró 1943-ban fantasztikus összegért adott: „Orth György játékát legjobban úgy jellemezhetjük, hogy az nagyvonalú, lendületes és művészi volt. Minden mozdulata természetesnek és könnyűnek látszott. Ahogyan a labdát átvette és azt rögtön töprengés és habozás nélkül a legjobb helyre továbbította, az olyan magától értetődőnek tűnt fel, hogy a néző azt gondolta magában, hogy nem is lehetett másképpen megoldani a helyzetet. Orth állandóan mozgott a pályán és nem hagyta az ellenfelet egy pillanattal sem nyugodtan állni. Előre megérezte, hogy négy-öt húzással később mi fog történni a labdával és már úgy helyezkedett, hogy az majdnem biztosan hozzá került. A legváratlanabb húzásokat és megoldásokat váltogatta az egyszerű megoldásokkal.

Folytatása a IV. oldalon

A labdarúgás géniusza

Folytatás a III. oldalról

Nem lehetett kiismerni, hogy mi a szándéka. Testcselei káprázatosak voltak. Úgy tudta becsapni az ellenfelét, hogy számtalanszor előfordult az, hogy a védőjátékosok nem merték megtámadni őt, mert féltek attól, hogy nevetségessé teszi őket. Jobbal vagy ballal egyformán tökéletesen bánt a labdával. Fénykorában olyan bombalövésai voltak, hogy a labdái, mint a villámcsapás vágódtak a hálóba. A fejjátéka olyan volt, hogy arról tanulmányt lehetett volna írni. Minden helyzetből mindig homlokával tudott fejleni. Orth György 185 centiméter magas volt és kitűnő alakját a fejlődésnél nagyszerűen tudta kihasználni. A testének minden porcikájával uralkodott a labda fölött. Egészen fiatal korában igen gyors volt, később aztán, főleg a lábtörése után, veszített a gyorsaságából. A felső teste nem volt erős, de Orth keménykötésű volt és nem lehetett elnyomni őt. Nem kedvelte az erőszakos játékokat és ennek kezdeményezője sohasem volt. Az ellenfél ke-

ménysége azonban nem tudta őt megijeszteni. A keménységet keménységgel viszonzotta. Éveken keresztül játszottam a háta mögött középfedezetet. Sokszor csodálattal láttam, hogy milyen megoldásokat talált a pillanatok töredéke alatt, hogy a legnehezebb helyzetben is átvágja magát. Hihetetlen gyorsan »kapcsolt« és váltott az agya. A szándékát rá tudta erőszakolni a társaira is és egy-egy mozdulatával »beszédese« módon éreztette, hogy minek kell következnie. Orth Gyuri intelligens ember volt. A műegyetemre járt (igaz, nem fejezte be mérnöki tanulmányait). Nyelveket beszélt. Német és angol nyelven társalgott külföldön, később aztán megtanulta az olasz és a spanyol nyelvet is.”

Kompóti-Kléber testközlelből volt szemtanúja az Orth pályáját kettétörő, borzalmas sérülésének: „Ragyogó hat éve volt 1919-től 1925-ig. Ezekben az években ellenállhatatlan volt és nevét beírta a magyar labdarúgás aranykönyvébe. 1925. szeptember 8-án kö-

vetkezett be szomorú balesete. Orth György lába ezen a napon tört el... A második félidő közepén történt aztán, hogy az ellenfél 16-osának a vonalán Tandler, a bécsi Austria jobbhátvédje hátulról belenyúlt Orth kinyújtott lábába... Reccsenés... Orth a lábához kapott, nagyot kiáltott: Jaj, eltört a lábam! A törés borzalmas volt. A játékos lába térdtől kezdve úgy kifordult, hogy ahol egy pillanattal előbb a lábfeje volt, ott most a sarka volt. A negyvenéves ember felállt a helyéről és amikor kivittük Orthot a pályáról, akkor olyan halotti csend borult a pályára, hogy a légy zümmögését is hallani lehetett... Néhány évig még játszott aztán Orth és akadt még néhány szenzációs játéka. Az összteljesítménye azonban már nem érte el a lábtörése előtti szintet. A rettenetes sérülés következtében Orth sokat veszített a bátorságából és gyorsaságából. Kerülte már a közelharcot és már nem játszott olyan nagy kedvvel, mint a sérülése előtt. Az iramot sem bírta.

Korán, mindössze 28 éves korában erős hanyatlásnak indult. Kikerült a Hungáriából, a Budai 33-ban játszott. Persze itt már csak árnyéka volt önmagának. Mégis számtalan sokan voltak olyanok, akik Orth kedvéért a mérkőzéseire jártak. »A Gyuri még most is bemutat egy-egy olyan dolgot, amiért érdemes végignézni a mérkőzést« – mondogatták ezek az Orth-imádók.”

Nagyon érdekesen emlékezett Orth Györgyre Feleki László, minden idők egyik legkiválóbb magyar sportújságírója: „Ő volt az a játékos, akit Jimmy Hogantól kezdve Guttman Béláig mindenki a valaha született legnagyobb labdarúgónak nevezett. Aki látta, az nem tesz koronát Pelé fejére sem. Csak az fáj az embernek utólag is, hogy ezt a kolosszális képességű sportembert, akinek nagysága egyedül Nurmiéval mérhető, elengedte imádott egyesülete, és hazája is.”

RR

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

Hol leszünk két év múlva?

vagy Három excollega Szibériában.

(4.)

– A dolog nagyon egyszerű: hogy az elkeseredés véres forradalmat ne idézhessen elő, le kelle feyverezni a nemzetet. Az intelligencia meg volt hasonolva, ez ellen küzdeni sem kellett, kötvé tartotta maga magát, a népek csak azt kelle hirdetni: hogy azért akarnak feyvert adni a kezébe, hogy az országból kivigyék katonának; mikor benn volt az ellen, ily okoskodást kellett terjesztetni közte: ez az ellenség nem bántja a szegény embert, ez csak arra tör, a ki ellentáll neki; szaladjunk a kukoriczába, ha leégeti a falut, otthagya a földet, azt sem el nem viszi, meg meg nem eszi, esztendőre megint felszánthatjuk. A gyáváknak ez volt az argumentuma, akik vitézebbek voltak, azokat felhecczelték a kaputosok ellen, ígértek nekik adóelengedést, sóárleszállítást, földek felosztását, tíz huszast minden nyírott főért, s kis idő múlva várat lehetett építeni az úri koponyákból. A nép izenként szedte szét legnépszerűbb embereit, kik szájuk falatját, szívük vérit adták egykor neki, de lelkük felvilágosodását nem. Ők estek legelőször áldozatul. Mikor aztán a gondolkodó fők ki voltak irtva, a fejevett nemzetel azt csinálhatták, a mit akartak. Elvégre nyelvtől is megfosztották. A jövő században a széperős magyar nyelvet nem fogja beszélni senki. Tudjátok, hogy a tót ragad, mint a kulláncs!

– Hát a tudós társaság milyen szemekkel nézi mindezeket?
– Mi gondja a tudományoknak a politikára? Tudjátok, hogy a ma-

gyar academiánál politikai osztály nincsen, miből bátran következik: hogy az academia hatáskörébe az ilyen statustani kérdések nem vágnak. Jövő évre ismét jutalmakat tűzött ki. A jogtani kérdés ez: „van-e hajadoni joga annak, kinek haja nincsen?” A nyelvészeti ez: „micsoda nyelvtani hasonlatosság van e cseremis szó között: chrisme, és e tatárszó között: dzsinmu? és továbbá honnét vette eredetét a régi rómaiaknál e felkiáltás: biafor!” Az orvostani ez: „miért van az embernek a szája az orra alatt és nem a háta közepén?” (Valóban szép figura volna egy tudós, a kinek szája a háta közepén volna.) A természet-tani ez: „fejtessék meg, hogy a cserbogár miért nem szereti az ecetes salátát?” A történelmi ez: „vajjon Tamerlan piszkálta-e a fogát ebéd után, vagy sem?” A philosophiai elvégre ez: „mutattassék be okszerű argumentumokkal a posteriori annak lehetősége, hogy ha az ember egész életében semmit sem tanul, mégis úgy halhat meg, mint tudós?” A pesti vagyis a czarogradi kozák hetmánt kinevezték academiái tagnak, ki is megengedte magán történni a tréfát, s hagyja őket továbbra is fáradni és pihenni a tudományok mellett, látja, hogy senkinek sem ártanak vele.

– Persze: a sajtószabadságnak vége van?

– Épen nem, olyan alakban, mint ezt az 1848-ki országgyűlés elkészíté, továbbra is meghagyta a muszka a magyar irdalomnak. Semmit nem kellett változtatnia

azon sajtótörvényeken, miket a magyar nemzet, miután litteraturájával kilencszáz esztendeig semmit sem gondolt, annak gyökeres kiirtására föltalált. Ennél rosszabbakat a muszka sem tudott csinálni; sőt annyiban lágyította azokat, hogy a fizetendő büntetési összegek helyett ő fizet az elítéltek ugyanannyi kancsukat. Nincs szebb, mint ezen törvények szerint a rágalmazási per-alapok. Írni csak azt szabad, ami igaz, következéleg poetizálni semmit, mert például: ha írja valaki, hogy Szatmár vármegyének Tyukod falujában van egy szélmalom, s nem tudja bizonyítani, kancsukat kap, mert egy testületet rágalmazott; ha szerelmes verset ír, be kell bizonyítania, hogy az a hölgy, a kihez írt, sem férjnél, sem eljegyezve nincs, különben kancsukat kap, mert az erkölcsiség ellen vétett. Zsidónak nem szabad keresztyén hölgyhöz szerelmes verset írni. Feleséges embernek pedig csak a feleségéhez szabad. Ha egy novellában ilyesmí áll: „Don Hernando Hernandez, i Bachamonde i pena fulgida, ön semmirekellő!” rögtön lekapják érte az embert, s még be sem szabad bizonyítania, hogy az a novel-lai személy csakugyan rosszleltű ember. Ily módon aztán a magyar litteraturának nem mesterség ki-pusztulni az orosz és tót mellett, melynek gyarapítására a czár évenkint százezreket ad ki. Most azonban önköl feleljenek nekem egyet. Mi az ördögöt vétettek önök, hogy idejutottak Szibériába?

– Hát Pálfi collegát azért küldte ki az országból a kormány, mert gáncsolta a kormányt.

– Vahot collegát pedig azért, mert elkezdte dicsérni.

– Szinte elfeledtük megkérdezni: hát Jókaiól mi lett, mi történt vele?...

...Itt azonban a harminczöt iramszarvas elkezdte irtózatosan bögni, ordítani és toporzékolni, egy szót sem lehet hallani tőlük, mindig jobban ordítottak, mindig jobban erre fölebredtem.

...Ablakomon besütött a nap, arczomon az izzadság folyott végig. Künn ujjongató nép vonult végig az utcákon. Az önkéntesek csapatja toborzott dalolva, tánczolva s él-tette az uniót, melynek friss híre egy perc alatt felvillanyozta a várost.

Hála istennek, tehát nem vagyunk Szibériában!

Nem járunk medvebőrben, nem szánkázunk kutyákon, nem iszunk szarvastejet.

Nem lövünk adóba farkasokat és jegesmedvéket, nem szedünk tengeri kutyafogakat.

Nem tanulunk muszka és samojed ábéczt, nem köszönünk egymásnak dobre zdrawit.

Hungariát nem hívják Illyriának, Debreczen még mindig Debreczen és nem Szlovenszkograd, s a Nyitranszke Sztolici még mindig ott fenn van a hegyek között.

A Rákóczi – induló helyett nem húzzák a Nyekszehruszi saka malat, s a boltfelírások – hála Istennek – még mind németül vannak.

Kecskemét nem tanul görögül, Heves vármegyében nem esznek a kozákok dinnyét s a táblabírák nem hordják Mesopotamiából, Afghanistanból a municipiumokat és a pragmatica sanctiót, hanem Bécsből Innsbruckba, a hónuk alatt.

Petőfit még mindig nem égették meg, sőt a „két ország egyesülése” verse óta – a Pesti Hirlapban – a legharagosabb ellenségei is kien-gesztelődtek iránta. De még Horváth Lázáról sem lett kajmakán basa, valamiképen Lauka Gusztiból szuperintendens.

A nemzeti színházban az egész opera bátran be van rekedve, a nélkül, hogy kancsukat kapna, s a magyar academia nemcsak hogy ott nincs, ahol ezután két esztendővel fog lenni, sőt inkább ott van, ahol ezelőtt tizenkét esztendővel volt.

Csupán egy maradt meg élő valóságul ijesztő álmaimból, s ez a sajtótörvény. Valahányszor ez ötlík eszembe, mindig magam körül látom a végtelen havas síkot üvöltő farkasaival, rémséges északfényével, s szájamban van az íze a hal-zsírban főtt medvefűlnek.

Na de Pálfi még mindig szabadon critizálja a ministeriumot, s Vahot még mindig szabadon védelmezi. A ministerium egyiken sem állt érte bosszút, s ez arra mutat, hogy csakugyan nem vagyunk Szibériában, s ha Isten úgy akarja, nem is leszünk.

Amen...

Vége

0 2 0 2